

Nyilas Anna[1]: A polgári eljárások egyszerűsítése az Európai Unióban, különös tekintettel a kis pertárgyértékű ügyek szabályozására

Debreceni Jogi Műhely, 2006. évi (III. évfolyam) 2. szám, (2006. április)

Az Európai Unió egyik célkitűzése az, hogy az Európai Uniót mint a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térséget – amelyben a személyek szabad mozgása biztosítva van – fenntartsa és továbbfejlessze. Egy ilyen térség fokozatos kialakítása érdekében a Közösségnek többek között a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés keretében meg kell hoznia a belső piac megfelelő működéséhez szükséges intézkedéseket. A belső piac zavartalan működésének gyakorlati megvalósulását akadályozhatja, ha az eljárási szabályok tagállamok közötti különbözősége megnehezíti a felek számára a jogaik érvényesítését.

A belső határok nélküli európai gazdasági övezetben a közösségi jog biztosítja a személyek az áruk a szolgáltatások és a tőke szabad mozgását. A végső cél, hogy a gazdasági szabadságok kiteljesítése érdekében igazságügyi szempontból is egységes térség jöjjön létre. Az Európai Unióban a személyek és a vállalkozások szabad mozgásának elve nem teljesülhet maradéktalanul a jogharmonizáció, így az eljárásjogi harmonizáció nélkül sem.

A jogbiztonság megteremtéséhez is szükség van a polgári eljárásjogi harmonizációra, hogy ezáltal az európai állampolgárok kiterjedt jogi védelmét biztosítsák az Unió határain belül nemcsak a saját országukban, hanem más tagállamokban is. Elengedhetetlen a személyek jogérvényesítési lehetőségeinek, jogvédelmének közösségi szintű garانتálása, és hogy az egyik tagállamban hozott határozatot a másik tagállamban elismerjék és végrehajtsák, bármiféle fenntartás nélkül. Ennek alapja a tagállamok bírósági rendszerei és azok határozatai egyenlő értékének és státuszának elve. Az elérendő cél az, hogy az egyik tagállamban hozott bármely bírói döntést automatikusan, bármiféle fenntartás nélkül ismerjék el és hajtsák végre az összes többi tagállamban.[2]

A Tanács által 1998-ban elfogadott Cselekvési terv az Amszterdami szerződésben megfogalmazott szabadság, biztonság és jog térségének megvalósításához szükséges intézkedéseket tartalmazza. A terv leszögezi, hogy az igazságügyi együttműködés megerősítése polgári ügyekben alapvető lépést jelent az európai igazságszolgáltatási térség kialakításában, ami az Európai Unió minden polgára számára kézzelfogható előnnyel jár. Az egységes európai igazságügyi térség gondolata a határok nélküli Európa eszméjéből született.

Az Amszterdami szerződés a polgári ügyekben való igazságügyi együttműködést kiemelte az Unió III. pillérének keretei közül, és integrálta azt a közösségi pillérbe, tekintettel arra, hogy a polgári-és kereskedelmi jogi környezet közvetlen hatással van a belső piac megfelelő működésére. A kormányközi együttműködést tehát ezen a területen felváltotta a közösségi jellegű együttműködés. Ennek eredményeképp az addig jellemzően nemzetközi egyezményekkel történő szabályozást felváltotta a rendeleti szabályozás.

Az Európai Tanács 1999. október 15-16-i tamperei értekezletén megfogalmazta a tényleges jogérvényesülésen alapuló európai térség megteremtésének célját, és kimondta, hogy a tagállamok jogrendszerének és igazságszolgáltatásának különbözősége vagy bonyolultsága nem akadályozhatja, és nem riaszthatja el a természetes és jogi személyeket jogaik gyakorlásától. Az 1999-es Tamperei Európai Tanács felkérte a Tanácsot közös különös szabályok kidolgozására a kis értékű követelések esetére. Kifejezésre juttatták továbbá, hogy az egységes Európai Igazságszolgáltatási Térség polgárait nem akadályozhatják jogaik

gyakorlásában a tagállamok jogi és közigazgatási rendszerei bonyolultságukkal vagy inkompatibilitásukkal. A Tanács által 2000-ben elfogadott Közös program a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének végrehajtására irányuló intézkedésekről, már hangsúlyozta a kis értékű követelések elbírálására irányuló eljárások egyszerűsítésének és felgyorsításának szükségességét.

Az Európai Tanács megerősítette továbbá a bírósági határozatok kölcsönös elismerésének elvét, mint az európai igazságügyi térség megteremtésének alapkövét. További cél a polgárok igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek erősítése és továbbfejlesztése.

2000 novemberében a Tanács Intézkedési programot fogadott el a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének megvalósítására. E program első szakasza magában foglalja a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlését.

A polgári ügyekben való igazságügyi együttműködés jelenleg az Európai Tanács 2004-es brüsszeli ülésén elfogadott Hágai Program keretei között zajlik. Ez a program az 1999-es tamperei intézkedési terv folytatásának érdekében került megalkotásra, és kiemelt céljai közé tartozik többek között a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerésének továbbvitele. A Hágai program a hangsúlyt a kölcsönös elismerésre vonatkozó program 2011-re történő teljes befejezésére helyezte.

A Hágai Program elfogadásával egyidejűleg a Tanács felkérte a Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy konkrét intézkedéseket tartalmazó Cselekvési tervet, a programban foglalt célok végrehajtása érdekében. A Bizottság által előterjesztett Cselekvési terv ennek megfelelően tíz fejezetbe foglaltan részletesen meghatározza a következő öt év intézkedési ütemtervét.

A polgári ügyekben való igazságügyi együttműködés témakörébe a Cselekvési tervnek a hatékony európai igazságügyi térség kialakításával foglalkozó fejezete tartozik, mely prioritásként kezeli a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerésére vonatkozó elv továbbfejlesztését, illetve a joghatósági és kollíziós konfliktusok feloldását. A Bizottság gondoskodik egyúttal a Cselekvési Terv ütemezésének betartásáról, illetve a Tanács részére évenként jelentést ("eredménytáblát") készít a program végrehajtásáról.

A polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapvető szabályairól az Európai Közösség létrehozásáról szóló Szerződés 65. cikke rendelkezik. E szerint az együttműködés- a belső piac megfelelő működéséhez szükséges mértékben- az alábbi területekre terjed ki:

- iratok határon túli kézbesítése
- együttműködés a bizonyításfelvétel terén
- határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása
- kollíziós-, illetve joghatóságra vonatkozó szabályok összeegyeztetése
- a polgári eljárások megfelelő lefolytatását akadályozó tényezők kiküszöbölése, illetve ezen belül az eljárási szabályok összeegyeztetése.

E tekintetben a Közösség egyéb intézkedések mellett már elfogadta a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló, 2000. május 29-i 1348/2000/EK tanácsi rendeletet, a polgári és kereskedelmi ügyekben egy Európai Igazságügyi Hálózat létrehozásáról szóló, 2000. május 28-i 2001/470/EK tanácsi határozatot, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletet, valamint a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet.

2002. december 20-án a Bizottság elfogadta az európai fizetési meghagyásos eljárásról, valamint a kis értékű követelések elbírálására irányuló eljárások egyszerűsítését és gyorsítását célzó intézkedésekről szóló zöld könyvet. A zöld könyv elfogadását követően tárgyalások indultak a kis értékű követelések elbírálására irányuló eljárások egyszerűsítését és gyorsítását célzó intézkedésekre vonatkozóan.

A polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén a legjelentősebb vívmányok közé sorolható a 44/2001/EK (I. brüsszeli rendelet), mely a joghatóság kérdését közösségi szinten rendezi a határokon átnyúló ügyekben, bevezeti az európai perfüggőség fogalmát, rendelkezik a kölcsönös elismerés elvéről, és a más tagállamban történő végrehajthatóság kérdéséről. E rendelet hatálya általában a polgári és kereskedelmi ügyekre terjed ki, de nem érinti a személyállapottal, a jog-és cselekvőképességgel, a házassági vagyoni joggal, az öröklési joggal, és a csődeljárással kapcsolatos ügyeket.

A belső piac megfelelő működését gyakorta akadályozza az, hogy a gazdasági élet fizetésképtelenné vált szereplői a kedvezőbb jogi helyzet elérése érdekében vagyonukat, vagy az eljárást áthelyezik egy másik tagállamba (forum shopping). Ennek szab gátat az 11346/2000 EK rendelet, amely ugyan nem vezetett be egységes eljárást, de megteremti az eltérő tagállami normák összhangját. Ennek érdekében a rendelet rendelkezik a joghatóságról, az alkalmazandó jogról és a határozatok kölcsönös elismeréséről.

A bírósági és bíróságon kívüli iratok határokon átnyúló kézbesítésének felgyorsítását tűzte célul a 1348/2000/EK rendelet a polgári és kereskedelmi ügyek tekintetében azzal, hogy rendelkezett az ún. továbbító és kézbesítő hatóságok, ügynökségek kijelölésének tagállami kötelezettségéről, megteremtette az ezeket közvetlenül összekötő csatornákat, és lefektette az iratok határokon átnyúló kézbesítésére vonatkozó szabályokat. E szabályok szerint a továbbításnak bármilyen módja megengedett, ha az megfelelően tükrözi a tartalmat, és a tartalom könnyen olvasható marad. A rendelet rendezi többek között a nyelvhasználat és a közvetlen postai úton történő kézbesítés kérdését is.

A tamperei Európai Tanács rendelkezéseinek megfelelően született meg a bizonyításfelvételről szóló 1206/2001/EK rendelet. Ez a rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben egyszerűbbé és gyorsabbá tette a határokon átnyúló bizonyítási eljárást, úgy rendelkezve, hogy az egyik tagállam bírósága közvetlenül keresheti meg egy másik tagállam illetékes bíróságát, annak érdekében, hogy az elvégezzen egyes bizonyítási cselekményeket, illetve kérheti, hogy a megkereső bíróság közvetlenül folytathasson le bizonyítást az adott tagállam területén. A rendelet részletesen meghatározza a megkeresések formáját, tartalmát, illetve teljesítésük határidejét.

A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat szabályait állította fel a 805/2004/EK rendelet azzal, hogy megteremtette a nem vitatott követelésekre vonatkozó határozatok, egyezséget tartalmazó-, illetve más közokiratok Unión belüli szabad mozgását. A rendelet eredményeképp a más tagállamban történő végrehajtás során a továbbiakban nincs szükség semmilyen közbenső eljárásra.

A polgári ügyekben való igazságügyi együttműködés területén kulcsfontosságú szerepet tölt be a 2002-ben létrejött Európai Igazságügyi Hálózat, amelynek célja, hogy megkönnyítse a határon átnyúló ügyek intézését. Az Európai Igazságügyi Hálózat feladata egyrészt, hogy hatékonyabbá tegye a tagállamok közötti együttműködést, másrészt hogy kiépítsen és működtessen egy bárki által igénybe vehető információs rendszert. A hálózat 2002 óta működik. Az információ-áramlást tagállami összekötők biztosítják, a hálózat működéséért pedig a Bizottság felelős.

A bírósági határozatok kölcsönös elismerése az állampolgári jogok védelmének, és ezen jogok európai határokon átnyúló végrehajtásának hatékony eszköze. A kölcsönös elismeréssel kapcsolatos intézkedésekre irányuló program folyamatos végrehajtásának ezért a következő évek során elsőbbséget kell élveznie ahhoz, hogy a 2011-ig való befejezése biztosítható legyen. A következő projektekkel kapcsolatos munkát tevékenyen folytatni kell: a szerződéses („Róma I.”) és a szerződésen kívüli kötelezettségekre vonatkozó szabályok („Róma II.”) összeegyeztethetősége, az európai kifizetési végzés, és az alternatív vitarendezéssel és kis értékű követelésekkel kapcsolatos eszközök. E projektek befejezésének időzítésekor kellő figyelmet kell fordítani a kapcsolódó területeken jelenleg folyó munkára.

A kölcsönös elismeréssel kapcsolatos már meglévő eszközök hatékonyságát az eljárások és az okmányok egységesítésével, az eljárásjogi szempontokkal, így a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítésével, az eljárások megindításával, az ítéletek végrehajtásával és a költségek átláthatóságával kapcsolatos minimumszabályok kidolgozásával kell javítani.[3] A családjoggal és öröklési joggal kapcsolatban a Bizottságot a következő javaslatok benyújtására kérte fel az Európai Tanács:

- 2005-ben jogi eszköz tervezete az eltartással kapcsolatos határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, beleértve az óvintézkedéseket és előzetes végrehajtást is;
- 2005-ben az öröklési kérdésekre vonatkozó szabályok összeegyeztethetőségéről szóló zöld könyv, ideértve a joghatóság, az e területen meghozott határozatok kölcsönös elismerésének és végrehajtásának, és az európai örökösödési tanúsítványnak a kérdését, valamint az Európai Unió lakói végrendeleteinek meglétére vonatkozó pontos ismereteket lehetővé tévő mechanizmust; és
- 2006-ban a házasság során szerzett vagyona vonatkozó szabályok összeegyeztethetőségéről szóló zöld könyv, beleértve a joghatóság és a kölcsönös elismerés kérdését is;
- 2005-ben a válással kapcsolatos jogszabályok összeegyeztethetőségéről szóló (Róma III.) zöld könyvet.

A Bizottság 2005. májusi Kommunikációja az alábbi főbb pontokat tartalmazta a jövőben megvalósításra váró feladatként:

2007: specifikus program elkészítése a polgári és kereskedelmi ügyekben való igazságügyi együttműködésről

2006: az igazságszolgáltatás működésének minőségi értékelése

2007: hatékony európai képzési hálózat az igazságügyi hatóságok számára

2007: tervezet a Közös Referencia Keretszabályokról (CFR)

2009: a CFR beültetése az EU szerződési jogába.[4]

Az Európai Parlament és a Tanács rendelete kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás bevezetéséről (2005/0020 COD)

Az EK-Szerződés 65. cikke jogalkotási hatáskört biztosít a Közösség számára a több államra kiterjedő vonatkozású polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén a belső piac megfelelő működéséhez szükséges mértékben. A Bizottság által 2002. december 20-án előterjesztett, az európai fizetési meghagyásos eljárásról, valamint a kis értékű követelések elbírálására irányuló eljárások egyszerűsítését és gyorsítását célzó intézkedésekről szóló zöld könyv áttekintést nyújtott a tagállamokban kis értékű követelések esetén jelenleg alkalmazandó eljárásokról.

Ebből megállapítható, hogy jelentős különbségek léteztek mind az értékhatárok, mind az eljárási szabályok terén. Ezek az eltérések akadályozhatják a belső piac zavartalan működését, mivel nem biztosítanak egyenlő feltételeket a személyek számára a jogaik érvényesítéséhez az egyes tagállamokban. A Tanács a Parlamenttel közösen előirányozta az intézkedéseket a nemzeti jogok közelítésére, illetve a közösségi jogalkotásra bizonyos területeken.

Ennek eredményeképpen alkotta meg a Tanács és a Parlament a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás bevezetéséről (2005/0020 COD) szóló közös rendeletének javaslatát, amely az elfogadás küszöbén áll. A továbbiakban ismertetem e rendelet jelentősebb rendelkezéseit.

Az 1. cikk szerint a rendelet célja, hogy egyszerűsítse és felgyorsítsa a kis értékű követelések elbírálását, továbbá csökkentse annak költségeit a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás bevezetésével, amely a tagállamok belső joga szerinti eljárások – melyeket ezen új eljárás nem érint – alternatívájaként áll a peres felek rendelkezésére.[5]

A rendelet célja továbbá, hogy kiküszöbölje kis értékű követelés esetén az egyik tagállamban lefolytatott eljárásban hozott határozatnak – kivéve a nem vitatott követelésekre vonatkozó határozatokat – valamely másik tagállamban történő elismeréséhez és végrehajtásához szükséges közbenső intézkedéseket.

A rendelet hatályáról a 2. cikk rendelkezik. Tekintet nélkül az eljáró bíróság jellegére, a rendelet azon polgári és kereskedelmi ügyekben alkalmazandó, amelyek esetén a pénzbeli vagy nem pénzbeli követelés kamatok és költségek nélkül számított összértéke az eljárás megindításakor nem haladja meg a 2.000 eurót. A rendelet nem terjed ki különösen az adó-, vám- és közigazgatási ügyekre. A rendelet nem vonatkozik:

- a) természetes személyek személyi állapotára, jog- és cselekvőképességére,
- b) házassági vagyonjogra, végrendeletre és öröklésre,
- c) csődeljárásra, kényszeregyezésre és hasonló eljárásokra,
- d) szociális biztonságra,
- e) választottbíráskodásra,
- f) munkajogra.

Mivel a kis perértékű ügyek mennyiségileg különíthetők el leginkább, ezért mennyiségi értékhatárt állítottak fel. Az értékhatár megállapításánál lényeges volt, hogy az eljárásnak legyen megfelelően tág alkalmazási területe és gyakorlati jelentősége. Másrészt azonban nem lehetett túl magas, mivel az eljárási szabályok egyszerűsítésének csak akkor van értelme, ha a költségek aránytalanul magasak a pertárgy értékéhez képest.

Míg a fizetési meghagyásos eljárás célja végrehajtási jogcímet adni a nem vitatott követelésekre ésszerű időn belül, a kis perértékű ügyek eljárása olyan ügyekben alkalmazható, ahol az ellenfél vitatja a követelést.

A rendelet tehát azon polgári és kereskedelmi ügyekben alkalmazandó, melyekben a pénzbeli vagy nem pénzbeli követelés kamatok és költségek nélkül számított összértéke az eljárás megindításakor nem haladja meg a 2000 eurót. (kis értékű európai követelés). A rendelet nem terjed ki az adó, vám és közigazgatási ügyekre. Továbbá nem vonatkozik természetes személyek személyi állapota, jog-és cselekvőképessége, házassági vagyonjog, végrendelet, öröklés, csődeljárás, kényszeregyezés és hasonló eljárások, szociális biztonság, választottbíráskodás, munkajogi ügyekben.

A Szerződés 5. cikkében foglalt szubszidiaritás és arányosság elvével összhangban a rendelet céljait, nevezetesen a kis értékű követelések elbírálására irányuló eljárások egyszerűsítését és felgyorsítását, valamint az ezzel járó költségek csökkentését a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért azok a Közösség által jobban megvalósíthatók. A rendelet kizárólag az e célok eléréséhez szükséges intézkedésekre korlátozódik.

A rendelet szerint az európai eljárás szabadon választható, a tagállami jogok változatlanul hagyása mellett. Ez egy további lehetőségként áll a felek rendelkezésére, amennyiben az alkalmazási feltételek fennállnak.

Az eljárást lehetővé kell tenni egyetlen tagállamra kiterjedő ügyekre is annak érdekében, hogy a különböző tagállamokban tevékenykedő gazdasági szereplők közötti verseny ne torzuljon, és ugyanolyan feltételekkel lehessen hozzáférni az igazságszolgáltatáshoz valamennyi tagállamban.

Az eljárások egyszerűbbé és gyorsabbá tételét a tagállamok nem tudják megfelelően elérni, mivel nem tudják biztosítani azt, hogy az alkalmazandó szabályok az egész Közösségben egyenértékűek legyenek. Ki kell hangsúlyozni az eljárás fakultatív jellegét, így a rendelet csak arra kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsák az európai eljárás, mint további jogi eszköz rendelkezésre állását.[6] A kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás célja, hogy egyszerűsítse és felgyorsítsa a kis értékű követelések elbírálását, továbbá csökkentse annak költségeit azáltal, hogy a tagállamok belső joga által nyújtott lehetőségek mellett további fakultatív jogi eszközt biztosít, és egyszerűbbé teszi a kis értékű követelés esetén valamely másik tagállamban lefolytatott eljárásban hozott határozatok elismerését és végrehajtását.

Az eljárás megindításának megkönnyítése érdekében a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás megindításakor a felperesnek ki kell töltenie egy keresetlevél-formanyomtatványt, és azt be kell nyújtania az illetékes bírósághoz. A költségek és a késedelem csökkentése érdekében az iratokat ajánlott, térítvevényes postai küldeményként kell a feleknek kézbesíteni, vagy bármilyen más rövidebb úton, például egyszerű levélben, faxon vagy e-mailben kell megküldeni. Az eljárást írásban kell lefolytatni, kivéve, ha a bíróság szükségesnek tartja a szóbeli meghallgatást. Az ügyvédi képviselet nem kötelező. A bíróság a meghallgatást audio-, video- vagy e-mail-konferencia útján is lefolytathatja. A bíróság a mérlegelési jogkörében meghatározhatja a bizonyítási eszközöket és a bizonyításfelvétel terjedelmét is, és lehetővé teheti a telefonon, továbbá írásbeli tanúvallomás, audio-, video- vagy e-mail-konferencia útján történő bizonyításfelvételt is.

A bíróságnak biztosítani kell a kontradiktórus eljárás elvének érvényesülését. A határozathozatalhoz szükséges idő csökkentése érdekében a határozatot a keresetlevél nyilvántartásba vételétől számított 6 hónapon belül meg kell hozni. A kis értékű követelések elbírálásának gyorsítása érdekében a határozatnak azonnal végrehajthatónak kell lennie, függetlenül attól, hogy jogorvoslati eszköz rendelkezésre áll-e, és nem lehet követelni biztosíték nyújtását. A határozatot a keresetlevél nyilvántartásba vételétől 6 hónapon belül meg kell hozni, és azonnal végrehajthatónak kell lennie. Egy másik tagállamban is el kell ismerni, és végrehajthatónak kell tekinteni a határozatot, az elismerés megtámadásának lehetősége nélkül. A pervesztes fél viseli az eljárás költségeit, kivéve, ha ez méltánytalan vagy aránytalan lenne.

A költségek csökkentése érdekében, amennyiben a pervesztes fél természetes személy, és nem képviseli ügyvéd vagy más jogvégzett személy, nem kötelezhető a másik felet képviselő ügyvéd vagy más jogvégzett személy díjának megtérítésére.

A határozat elismerésének és végrehajtásának megkönnyítése érdekében valamely tagállamban a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárásban hozott határozatot egy másik tagállam elismeri és végrehajtja, éspedig végrehajthatósági határozat szükségessége vagy az elismerés megtámadásának lehetősége nélkül, feltéve, hogy a határozatot a származási tagállam bírósága a rendelet III. mellékletében foglalt formanyomtatvány alkalmazásával megerősítette.

A bíróság a beérkezését követően a keresetlevelet rögtön nyilvántartásba veszi, továbbá feljegyzi minden olyan egyéb dokumentum beérkezésének időpontját is, amely a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárásban beérkezik.

Amennyiben a keresetlevél olyan ügyre vonatkozik, amely a 2. cikkben foglaltak alapján nem tartozik e rendelet hatálya alá, a bíróság az ügyet nem kis értékű európai követelésként, hanem azon tagállamban alkalmazandó eljárási jogi szabályoknak megfelelően tárgyalja, amely tagállamban az eljárást megindították. Ebben az esetben a bíróság a felperest ennek megfelelően tájékoztatja. Amennyiben a bíróság úgy találja, hogy a felperes által szolgáltatott információk nem megfelelőek, illetve nem elég világosak, vagy a keresetlevél hiányos, a bíróság lehetőséget adhat a felperesnek a keresetlevél kiegészítésére, illetve kiigazítására, vagy a bíróság által megjelölt további információk vagy dokumentumok benyújtására. A tagállamok biztosítják, hogy a keresetlevél-formanyomtatvány valamennyi olyan bíróságon elérhető legyen, melyek előtt a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás megindítására sor kerülhet, továbbá, hogy e bíróságok segítséget nyújtsanak a felperesnek a keresetlevél-formanyomtatvány kitöltéséhez.

A bíróság a keresetlevél egy példányát és a kitöltött formanyomtatványt a keresetlevél nyilvántartásba vételét követő nyolc napon belül, a 11. cikkben foglaltaknak megfelelően kézbesíti az alperesnek. Az alperes a keresetlevél és a formanyomtatvány átvételét követő egy hónapon belül, a formanyomtatvány II. részének kitöltésével és a bírósághoz történő eljuttatásával vagy bármilyen más, megfelelő módon válaszolhat. A válaszhoz további dokumentumok is mellékelhetők. Az alperes válaszána a bírósághoz való beérkezését követő nyolc napon belül a bíróság a válasz, valamint az esetleges egyéb dokumentumok másolatát a 11. cikkben foglaltaknak megfelelően megküldi a felperesnek.

Ha az alperes a válaszában a felperessel szemben ellenkövetelést támaszt, a bíróság tájékoztatja a felperest az ellenkövetelésről. A felperes az ellenkövetelésre az alperes válaszána kézhezvételétől számított egy hónapon belül válaszol.

Az 5. cikk az eljárás befejezéséről rendelkezik. Az alperes, illetve a felperes válaszána a bírósághoz a 4. cikk (3), illetve (5) bekezdésében foglalt egy hónapos határidőn belül történt beérkezésétől számított egy hónapon belül a bíróság:

(a) határozatot hoz, vagy

(b) felhívja a feleket, hogy meghatározott időn belül nyújtsanak be további információt a követeléssel kapcsolatban, vagy

(c) megidéri a feleket tárgyalásra.

A tagállamok tájékoztatják a Bizottságot arról, hogy eljárási joguk lehetővé teszi-e a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárásban hozott határozattal szembeni jogorvoslatot.

Az alperes, feltéve, hogy haladéktalanul cselekszik, a következő esetekben kérelmezheti a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárásban hozott határozat felülvizsgálatát a

határozatot hozó bíróság tagállamának joga szerinti – és a Bizottsággal a 805/2004/EK rendelet 19. és 30. cikke szerint közölt – feltételek mellett:

- a formanyomtatványt vagy a tárgyalásra való idézést az általa való személyes kézhezvétel bizonyítéka nélkül kézbesítették, és
- a kézbesítésre számára fel nem róható okból nem megfelelő időben vagy nem megfelelő módon került sor, és így a védekezéshez szükséges előkészületeket nem tudta megtenni;

vagy az alperes a követelést számára fel nem róható okból vis major vagy rendkívüli körülmények miatt nem tudta vitatni. A rendelet eltérő rendelkezése hiányában a kis értékű követelések esetén alkalmazandó európai eljárásra azon tagállam eljárási joga alkalmazandó, amelyben az eljárást folytatják.

Az európai eljárás kidolgozása előtt számos hatásvizsgálatot végeztek, illetve felmérték az új eljárás szükségességét. Egy 1995-ös, a Bizottság számára készített szakértői jelentésből kiderül, hogy a határokon átnyúló perek költségei jelentősen különböztek az egyes tagállamokban. A teljes költsége egy 2000 eurós értékű, több államra kiterjedő igény peres eljárásban történő érvényesítésének, 980 eurótól 6600 euróig terjedt. Arra is rámutatott a vizsgálat, hogy az eltérő, és egymással ütköző költségviselési szabályok miatt a költségek egy részét a felperesnek még pernyertessége esetén is meg kellett fizetnie. Az átlagos pertartam az Európai Unióban egy határokon túlnyúló polgári ügyben átlagosan 2 év volt, ha az eljárást az alperes lakóhelyén folytatták le, és 5 hónappal több, ha a felperes lakóhelyén történt az eljárás lefolytatása.[7]

A Rendelet létrehozta a kis perértékű ügyek európai eljárását annak érdekében, hogy felgyorsítsa és egyszerűsítse az ilyen ügyeket, és a költségeket csökkentse. Az eljárási szabályok célja megtalálni az egyensúlyt egyrészt a gyorsítás, a költségcsökkentés és hatékonyságnövelés, másfelől a fair eljáráshoz való jog érvényesítése között, amint azt az Emberi Jogok Európai Egyezménye és az Európai Unió Alapjogi Kartája előírja.

Miután elfogadják a tervezetet, az állampolgárokat megfelelően informálni kell az új eljárás létezéséről, így garantálva jogukat az igazságszolgáltatáshoz a gyakorlatban való hatékony hozzáféréshez. A tájékoztatás egyik módja a nemzeti hatóságokkal való együttműködés, hogy eljuttassák a közönségnek és a szakmai köröknek az információt, például az Európai Igazságügyi Hálózaton keresztül.[8] A tájékoztatás kiadványokban, Internet segítségével, vagy más információs források útján is megvalósítható.

Különös fontossággal bír annak megvalósítása, hogy az európai országok között húzódó határok ne jelentsenek többé akadályt a polgári jogi ügyek rendezése, illetve a bírósági eljárások indítása és a polgári jogi ítéletek végrehajtása terén.[9]

A Tanács Elnökségének 2004. novemberi következtetései szerint a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködést a kölcsönös bizalom megerősítése és a tagállami jogrendszerek sokszínűségére és az európai jog által biztosított egységességre épülő európai igazságügyi kultúra fokozatos kidolgozása fejleszthetné tovább. A kölcsönös bizalomnak arra az eszmére kell épülnie, hogy kimagasló minőségű igazságügyi rendszer álljon valamennyi európai polgár rendelkezésére.[10] Ennek érdekében az uniónak támogatnia kell az igazságügyi szervezetek és intézmények hálózatait, pl. a tagállami bíróságok, a legfelsőbb bíróságok európai hálózatát, és az európai igazságügyi képzési hálózatot.

Anna Nyilas: Simplification of civil procedures in the European Union, the regulation of small claims procedures in particular

Introduced to reduce obstacles to the free movement of goods and persons, judicial cooperation in civil matters has become part and parcel of the new European area of justice. Creation of this area is meant to simplify the existing legal environment and to reinforce citizens' feeling of being part of a common entity. The Conclusions of the Tampere European Council state in this respect that “in a genuine European Area of Justice individuals and businesses should not be prevented or discouraged from exercising their rights by the incompatibility or complexity of legal or administrative systems in the Member States.”

At present, the judicial cooperation in civil procedures is based on the Hague Programme, adopted by the 2004 European Council in Bruxelles. The Hague Programme requires that the Commission should translate the Hague objectives into concrete measures. To this end, the Annex to the Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the Hague Programme, consists of an Action Plan listing the main actions and measures to be taken over the next five years, including a specific set of deadlines for their presentation to the Council and the European Parliament.

The chapter dealing with this area is named „Strengthening justice”, and it includes amongst others the following tasks:

- Specific Programme on Judicial Cooperation in Civil and Commercial Matters (2007)
- Support by the Union to networks of judicial organisations and institutions (continuous)
- Creating a „European Judicial culture”
- Evaluation of quality of justice (Communication - 2006)
- Creation, from the existing structures, of an effective European training network for judicial authorities for both civil and criminal matters (2007)

The European Union has set itself the objective of maintaining and developing the European Union as an area of freedom, security and justice in which the free movement of persons is ensured. For the gradual establishment of such an area, the Community is to adopt, among others, the measures relating to judicial cooperation in civil matters needed for the proper functioning of the internal market.

The Community has among other measures already adopted Council Regulation (EC) No 1348/2000 of 29 May 2000, on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters; Council Decision 2001/470/EC of 28 May 2001, establishing a European Judicial Network in civil and commercial matters; Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters; Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004, creating a European Enforcement Order for uncontested claims; Council Directive 2002/8/EC, of 27 January 2003, to improve access to justice in cross-border disputes by establishing minimum common rules relating to legal aid for such disputes; Council Regulation (EC) 2201/2003, of 27 November 2003, concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) 1347/2000; Regulation (EC) No 805/2004, of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004, creating a European Enforcement Order for uncontested claims; Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council creating a European order for payment procedure; Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure.

The disproportionate cost of litigation for small claims has led many Member States to provide simplified procedures for claims of small value which are intended to provide access to justice at a lower cost, thus influencing one of the three factors that determine the rationales

in dispute resolution. The details of these procedures have been investigated and documented in detail in studies prepared for the Commission. The evidence from these reports suggests that the costs and timescale associated with the domestic simplified measures, and thus their use and utility to claimants, varies widely. A 1995 study for the Commission found evidence of how costs of cross-border claims were significant compared to the size of most potential claims, and that these costs varied substantially between Member States. The total costs of pursuing a cross-border claim with a value of € 2.000 was found to vary, depending on the combination of Member States, from € 980 to € 6.600, with an average quoted figure of € 2.489 for a proceeding at the plaintiff's residence. The study also showed that due to different and conflicting costing rules part of the costs have to be paid even by successful plaintiffs.

On 20 December 2002, the Commission adopted a Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation. The Green Paper launched a consultation on measures concerning the simplification and the speeding up of small claims litigation.

The European Small Claims Procedure is meant to simplify and speed up litigation concerning small claims, whilst reducing costs, by offering an optional tool in addition to the possibilities existing under the laws of the Member States. This Regulation should also make it simpler to obtain the recognition and enforcement of a judgment given in a European Small Claims Procedure in another Member State, including judgements which were initially of a purely domestic nature. In order to facilitate the introduction of the procedure, the claimant should commence the European Small Claims Procedure by completing a claim form and lodging it at the competent court or tribunal. In order to reduce costs and delays, documents should be served on the parties by registered letter with acknowledgment of receipt, or by any simpler means such as simple letter, fax or email. The procedure should be a written procedure, unless an oral hearing is considered necessary by the court. The parties should not be obliged to be represented by a lawyer. The court should be given the possibility to hold a hearing through an audio, video or email conference. It should also be given the possibility to determine the means of proof and the extent of the taking of evidence according to its discretion and admit the taking of evidence through telephone, written statements of witnesses, and audio, video or email conferences. The court should respect the principle of an adversarial process. In order to speed up the resolution of disputes, the judgment should be rendered within six months following the registration of the claim. In order to speed up the recovery of small claims, the judgment should be immediately enforceable notwithstanding any possible appeal and without the condition of the provision of a security. In order to reduce costs, when the unsuccessful party is a natural person and is not represented by a lawyer or another legal professional, he should not be obliged to reimburse the fees of a lawyer or another legal professional of the other party. In order to facilitate recognition and enforcement, a judgment given in a Member State in a European Small Claims Procedure should be recognised and enforceable in another Member State without the need for a declaration of enforceability and without any possibility of opposing its recognition. Since the objectives of the action to be taken namely the establishment of a procedure to simplify and speed up litigation concerning small claims, and reduce costs, cannot be sufficiently achieved by the Member States and can therefore be better achieved at Community level, the Community may adopt measures in accordance with the principle of subsidiarity as set out in Article 5 of the Treaty. In accordance with the principle of proportionality as set out in that Article this Regulation does not go beyond what is necessary to achieve those objectives.

The European Council underlines the need further to enhance work on the creation of a Europe for citizens and the essential role that the setting up of a European Area for Justice will play in this respect. A number of measures have already been carried out. Further efforts

should be made to facilitate access to justice and judicial cooperation as well as the full employment of mutual recognition. It is of particular importance that borders between countries in Europe no longer constitute an obstacle to the settlement of civil law matters or to the bringing of court proceedings and the enforcement of decisions in civil matters.

---

[1] I. évf. levelező tagozatos doktorandusz, Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

[2] Harsági Viktória: A polgári eljárásjog harmonizációja, különös tekintettel a Storme-jelentésre, Magyar Jog 2001, 7. szám, 418-424.

[3] Brüsszeli Európai Tanács 2004. november 4-5. Elnökségi következtetések.

[4] COM (2005)184 final (A Bizottság Kommunikációja a Tanács és a Parlament számára a Hágai Programról, 2005. május 13.)

[5] Az Európai Parlament és a Tanács rendelete kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás bevezetéséről (2005/0020 COD)

[6] Javaslat "Az Európai Parlament és a Tanács rendelete kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás bevezetéséről" (2005/0020(COD))

[7] Commission Staff Working Document, Annex to the: Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure, Extended Impact Assessment. [COM(2005)87 final]

[8] Council Decision of 28 May 2001 establishing a European Judicial Network in civil and commercial matters, OJ L 174, 27.6.2001, p. 25.

[9] Hágai Program, a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban

[10] Brüsszeli Európai Tanács 2004. november 4-5. Elnökségi következtetések.